

Evidencijski broj / Article ID: 16802827
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

**SLOBODAN NOVAK (92), AUTOR
'MIRISA, ZLATA I TAMJANA'**

**Smrt klasika
hrvatske
književnosti** :: STR. 36

TOMISLAV KRISTO/HANZA MEDIA

KULTURA

ODLAZAK PROZNOG KLASIKA U ZAGREBU U 92. GODINI PREMINUO SLOBODAN NOVAK, AUTOR 'MIRISA, ZLATA I TAMJANA' I 'IZGUBLJENOG ZAVIČAJA'

Pisac koji je mislio dalje i kada je bilo strašno znati

Naslovi dvaju Novakovih djela 'Strašno je znati' i 'Dalje treba misliti' oslikavaju kako piščevo djelo, tako i protuslovlje i granice društvene spoznaje u neslobodnom svijetu. Slobodan Novak je unutar tih polova dalje mislio i pisao - koliko je znao, smio i mogao - ma koliko bilo strašno znati. Zato i jest tako velik pisac

PIŠE SINIŠA KEKEZ

U Zagrebu je u utorak u 92. godini preminuo jedan od najznačajnijih hrvatskih književnika dvadesetog stoljeća Slobodan Novak, pisac romana "Mirisi, zlato i tamjan", zbirke pripovijedaka "Izgubljeni zavičaj", zbirke novela "Tvrđi grad", romana "Izvanbrodski dnevnik" i drugih djela. Slobodan Novak rodio se u Splitu, na Matejuški, 1924. godine. U Splitu je završio tri razreda klasične gimnazije, no kako je bio rat, matririrao je 1943. na Sušaku.

Ironijski monolozi

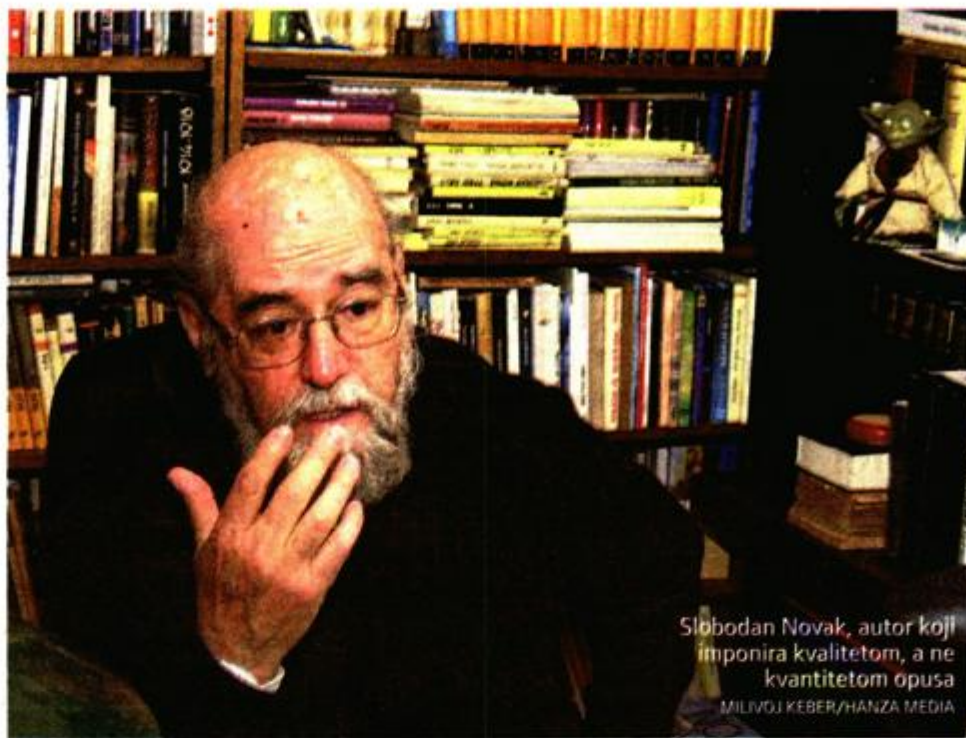
Nakon toga sudjelovao je u antifašističkoj borbi. Hrvatski jezik i jugoslavenske književnosti i diplomirao je u Zagrebu 1953. godine. Nakon diplome Novak se vratio u Split, gdje je radio u Slobodnoj Dalmaciji kao lektor, novinar i urednik. Gotovo pola stoljeća poslije, 2005. godine, Novak je dobio Nagradu Slobodne Dalmacije za životno djelo. Osim toga, u HNK Split radio je kao ravnatelj Drame. No vr-

lo brzo napustio je rodni grad i trajno se preselio u Zagreb.

Središnji topos Novakova književnog opusa je otok Rab. Na njemu je proveo rano djetinjstvo i završio osnovnu školu. Otočne teme nalaze se u srcu njegovih najpoznatijih proza, zbirke pripovijedaka "Izgubljeni zavičaj" iz 1955. godine te romana "Mirisi, zlato i tamjan" iz 1968.. Iako se u književnosti javio poezijom, Novak se u prvom redu dokazao kao prozni pisac.

Prva knjiga, kraći roman ili dulja pripovijetka "Izgubljeni zavičaj" - o povratku odraslog pripovjedača na otok na kojem je proveo arkadijsko djetinjstvo, nagrižen sjećanjem i ideološkim pukotinama - svrstao ga je među najznačajnije pisce hrvatskog egzistencijalizma. Potom je uslijedila zbirka priča "Tvrđi grad" (1961.) s ironijskim pripovjednim modusom i antologijskim pripovijetkama "Badessa madre Antonia", "Južne misli" i "Trebalo umrijeti logično".

No kruna Novakova opusa je egzistencijalistički roman "Mirisi, zlato i tamjan" (1968.). Roman je dan u monolozima razo-

Slobodan Novak, autor koji imponira kvalitetom, a ne kvantitetom opusa
MILIVOJ KEBER/HANZA MEDIA

čaranog intelektualca, ratnog invalida Maloga koji sa suprugom Dragom njeguje stariću Madonu, nekadašnju vlasnicu polovine otoka. Pripovjedač se pritom oštro i nadahnuto obračunava s komunističkom i katoličkom ideologijom i utopijom. Stil te širina i dubina zahvata učinili su da roman postane jedan od najcjelovitijih hrvatskih romana uopće. Po njemu je Božidar Viočić u Teatru &TD režirao istoimenu hit-predstavu koja se izvodila više od 20 godina. Po Novakovim djelima poznati hrvatski filmski redatelj Ante Babaja snimio je filmove "Mirisi, zlato i tamjan" (1971.) te "Izgubljeni zavičaj" (1980.).

Zapažen je i zanimljiv Novakov ironijski roman "Izvan-

brodski dnevnik" iz 1977. Novak je 60-ih godina pisao i radiodrame. Objavio je i knjigu polemički intoniranih intervjuja "Digresije" (2001.), koju je dvije godine poslije preradio i objavio kao "Protimbe".

Najviši dometi

Tu je ušao na teren polemike s tadašnjom trećesiječanjskom vlašću, a poslije je bio protivnik ulaska u EU, dok je 2013. godine zbog teksta prema tužbi LGBT udruge protiv njega podignuta prekršajna prijava. Zadnje fikcionalno djelo, roman "Pristajanje" objavio je 2005. godine, kao svojevrsni nastavak "Mirisa, zlata i tamjana" s pripovjedačevim monolozima o raspadu Jugoslavije i početku rata

na njegovu otoku.

Novak je pokrenuo i uredio časopise "Izvor" i "Krugovi" te bio urednik u izdavačkoj kući "Zora". God. 1989. dobio je Nagradu "Vladimir Nazor" za životno djelo, a redovni je član HAZU od 1991. godine. Najbolji prozaik krugovaške generacije i uz Ranka Marinkovića najbolji poslijeratni romanopisac, u svome kvantitetom nevelikom opusu ostavio je antologijska djela, svako na samom vrhu u svojoj kategoriji, bilo u pričama, knjigama novelama ili u romanu. To je Novaku trajno zacementiralo status, unatoč kasnijoj u svakom pogledu skromnijoj produkciji, pa i nepotrebnim polemikama i svojevrsnoj misaonoj deplasiranosti.

Veliki roman

•• Slobodan Novak jedan je od najvećih hrvatskih pisaca 20. stoljeća, a "Mirisi, zlato i tamjan" su među deset najboljih hrvatskih romana uopće. Riječ je o djelu koje je obilježilo jedno vrijeme. U temama o kojima je Slobodan Novak pisao problematizira svu složenost zbilje hrvatskog društva 20. stoljeća.

Podjednako je intrigantan kao novelist, romanopisac i feljtonist, koji se nije libio stvari nazvati svojim imenom usprkos animozitetima kojima ga je "častio" dio hrvatske ideološke književne kritike.

Slobodan Novak tema je za ozbiljne književne razgovore. On nije samo stranica hrvatske književnosti, Slobodan Novak je u njoj posebno poglavlje - rekao je dr. Ivan Bošković

Razočarani borci i intelektualci - koji su, kako bi rekao Miroslav Krleža, dočekali ostvarenje svojih ideala - i njihove Madone i dalje su, nažalost, dio našeg svagdana, ideologijski hrvači i dalje guše slobodnu misao, radi se u kolonatskim odnosima, siva je i dalje pretežita boja, što sve čini Novaka aktulanim kao 1969. ili 1974. godine.

Naslovi dvaju Novakovih djela "Strašno je znati" i "Dalje treba misliti" oslikavaju kako samo piščevo djelo, tako i protuslovlje i granice društvene spoznaje u neslobodnom svijetu. Slobodan Novak je unutar tih polova dalje mislio i pisao - koliko je znao, smio i mogao - ma koliko bilo strašno znati. Zato i jest tako velik pisac.

Drag i blizak pisac

•• Slobodan Novak je još za života postao klasik hrvatske književnosti, autor jednog od najboljih hrvatskih romana "Mirisi, zlato i tamjan", "Izgubljenog zavičaja" i niza novela, među kojima se izdvaja "Badessa Madre Antonia". Pisao sam više puta o njemu i on je taj rad cijenio. Objavio sam prije dvadeset i pet godina u časopisu "Republika" i cijeli temat posvećen njemu. Nismo se tih godina baš u svemu politički slagali, povremeno smo i polemizirali, pa ipak početkom dvijetisućitih, kad je uredništvo NIN-a izabralo "Mirise, zlato i tamjan" za ediciju Deset najboljih romana, dobitnika te ugledne nagrade, zamolio je baš mene da napišem predgovor. Učinio sam to sa zadovoljstvom, unatoč političkim nesuglasicama, jer mislim kako istinska umjetnost nadržava granice politike i ideologije. I sada, u trenutku kad doznajem vijest o Novakovoj smrti, doista osjećam da se fizički ugasio netko tko mi je bio drag i blizak, netko koga sam čitao s užitkom i divljenjem - rekao je književni kritičar i leksikograf Velimir Visković.